

De Heraut

voor de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 6 Augustus 1916. N°. 2011.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonneementen en Advertentien aan de ADMINISTRATIE. Bureau: Wammssestraat 96, te Amsterdam.
Insendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere buitenland en Ned.-Indië per jaar f 8 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f .10. Abonneementen worden aangegoten door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaars, Postdirecteuren enz.
Advertentien: van 1 tot 8 regels f 1.20, voor elken regel meer f .20.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven f .12 per regel.

„Veel leden, doch één lichaam”.

Maar nu zijn er wel vele leden, doch maar één lichaam.
1. Corinth. 12 : 20.

Telkens komt de Hellige Geest er in de Hellige Schrift op terug, dat we onder Christus, als ons Hoofd, wel vele leden, maar toch steeds één lichaam zijn.

Toch geraakt dit o, zoo veelomvattend zeggen in de gewone voorstelling zoo weinig tot zijn recht.

Dit ligt daaraan, dat men het woord lichaam veelal verkeerd opvat.

Tweeërlei zin toch kan dit woord hebben, eigenlijk is de ééne, en overdrachtelijk is de andere.

Overdrachtelijk spreken we dan veelal van een *corps*, van het lichaam der vereniging, van het volkslichaam, en zooveel meer. Bedoeld wordt dan, dat er menschen zijn, die zich vereenigen voor een bepaald doel. Die menschen vormen dan een corporatie. En evenals men bij 't lichaam van leden spreekt, zoo zijn er dan ook in zulk een *corps*, in zulk een gemeenschap, in zulk een corporatie personen die er leden van zijn. Dat heet dan wel een *lichaam*, maar slechts in overdrachtelijken zin. Het is dan een verbond van menschen dat door menschen gemaakt is, en alleen aan hun wil hangt. Wil een lid er uit, dan neemt hij zijn ontslag. Ook kan hij lid van tien, twaalf zulk lichamen tegelijk zijn. En voor zijn lidmaatschap in elk van deze lichamen betaalt hij dan zijn jaarlijksche contributie. *Corps* is geheel hetzelfde. Dit toch is alleen het Latijnsche woord. In het Latijn heet het lichaam *corpus*.

In dien overdrachtelijken zin spreekt men nu ook van de Kerk als *lichaam*, en wel als een lichaam met leden. Dit lichaam bestaat dan alleen uit personen, die in een stad of dorp bij dezelfde kerk zijn aangesloten. Zij zijn dan van die kerk de leden. Straks verhuizen ze, en worden leden van een andere kerk elders. Geestelijke waarborg ligt hierin voor 't minst niet. Een gansch goddeloos persoon kan jarenlang lid van het lichaam eener plaatselijke kerk zijn. Er is dan eeniglijk sprake van een kerk als *instituut*. Een instituut dat door menschen gemaakt en ingeëzet is.

Doch dan is er natuurlijk geen sprake van een *lichaam* in eigenlijken zin. Het woord lichaam is dan slechts als beeld gebruikt, om een corporatie met hare leden uit te drukken.

Zoo is zelfs een studentencorps een *lichaam*, doch natuurlijk alleen bij manier van spreken.

Een lichaam met eigen aderenweefsel, bloedsomloop, en vermogen tot voortplanting is er dan niet.

Het is dan alles bloot formeel, en puur uitwendig bedoeld. Een wezenlijk lichaam heeft natuurlijk nooit anders dan een en hetzelfde hoofd. Gaat 't hoofd er af, dan houdt ook het lichaam op te bestaan. Daarentegen bij zulk een overdrachtelijk lichaam gaat 't hoofd dat er was, er gedurig af, en dan wordt weer een ander als het hoofd ervan gekozen. Een duidelijk bewijs, dat we dan eeniglijk met beeldspraak te doen hebben, en dat dit overdrachtelijk gebruik van 't woord *lichaam*, met de eigenschappen van een wezenlijk, van een heusch, van een organisch bestaand *lichaam* slechts iets in den uitwendigen vorm gemeen heeft.

Heel iets anders is het daarentegen, als er sprake komt van 't lichaam der menscheit, 't zij dan van de oorspronkelijke menscheit gelijk God die schiep in het Paradijs, 't zij van de nieuwe menscheit, gelijk deze bestaat en leeft onder Christus als haar Hoofd.

Dan toch hebben we te doen met een lichaam in geheel eigenlijken zin.

In overdrachtelijken zin genomen, zijn er eerst de leden, en dan voegen zich deze leden zelf samen tot een lichaam en verkiezen zich een hoofd. Daarentegen in het lichaam der menscheit, was het lichaam in Adam en Eva gegeven, en zijn uit dit lichaam de leden voortgekomen, zodat het lichaam zich steeds uitzette en wies. Dan zijn er niet personen die saamgevoegd worden, of bijeenkomen, maar dan komen de leden uit het lichaam zelf voort.

Bij een vereniging door menschen gemaakt, ontstaat het lichaam op mechanische wijze, doordat vele personen zich samen verbinden door uitwendige statuten. Daarentegen waar God de menscheit schept, wordt van zelf het nakomende geslacht uit het voorafgaande geboren, en hangt de een met den ander door bloed-gemeenschap saam.

De vraag is nu maar, hoe staat het met het lichaam waarvan Christus het hoofd is? Komt dit lichaam op doordien God 't schept, of doordien menschen op eigen gelegenheid bijeenkomen en zich saam vereenigen?

En dan natuurlijk kan het antwoord van wie bij de Schrift leeft, niet anders luiden, dan dat 't God is, die door de uitverkiezing en de wedergeboorte heel het lichaam schept, en zulks wel onder Christus als 't Hoofd ervan.

Dit lichaam der nieuwe menscheit, dat sinds onder Christus als 't Hoofd voortleeft, is nu in den grond der zaak niet anders dan het lichaam der menscheit gelijk God 't schiep in het Paradijs, maar in metamorfose, d.w.z. geheel vernieuwd, en wel met uitscheiding van de verankerde deelen, en met instorting van nieuw levensbloed.

Aan beeldspraak, aan overdrachtelijk zeggen, valt hier alzo niet te denken.

In een mechanisch, door menschen ingezette vereniging ontbreekt al 't organische; in het Lichaam van Christus daarentegen, waarin de wedergeborenen krachtens de Uitverkiezing opleven, zijn de leden uit de generatieve kracht van het Lichaam opgekomen. Het Lichaam is er eerst, en aan dit Lichaam komen de leden straks van zelf, elk lid in eigen hoedanigheid en met eigen bestemming, uit.

Vandaar dat de apostel zoo omstandig verwijst naar 't oog, naar 't oor, naar den voet, kortom, naar de zeer onderscheiden leden, die van zelf na de ontvangenis, reeds in moeders schoot, aan het straks ontluikende leven van het kindeke uitkwamen.

Niets overdrachtelijks, alles eigenlijk. Een wezenlijk lichaam der wezenlijke menscheit. Dat lichaam der menscheit was krank geworden. Doodelijk krank. Het was vergiftigd. De kanker doet er geheele stukken eens in 't oordeel uit wegvallen. Er worden stukken afgezet, die verdorven waren, en nieuwe stukken groeien daarvoor in de plaats. Het is één magische chirurgische behandeling in het groot. Soms ziet men zulk een wonderbare uitsnijding en weeraangroeiing in de groote hospitalen, ook van het Rode Kruis. Alles even wonderbaar.

Maar wat er ook uit het kranke of vergiftigde lichaam uitgaat, het blijft hetzelfde lichaam, en verjongd en vernieuwd staat dit als ware het herboren lichaam straks voor u.

Wat hier nu op kleine schaal door onze chirurgie als getoeverd wordt, datzelfde geschiedt aan het lichaam der menscheit op geheel wonderbare wijze met Goddelijke grootheid. En dan is wel het lichaam van de in het Paradijs geschapen menscheit nauwelijks meer herkenbaar, maar in het vernieuwde lichaam der herborenen leeft 't toch weer op. Maar nu in Goddelijke weelde en reinheid, vol van heiligheden en heerlijkheden. En zulks onder Christus als 't Hoofd.

Dr. A. K.

Zes-en-dertigste Jaarlijksche Samenkomst

VAN DE

Versening voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag

gehouden te Rotterdam op 5 en 6 Juli 1916.

V.

DE MEETING.

Prof. GRESINK komt tot zijn DERDE stelling, tot die welke over de BETEKENIS DER VRIJE UNIVERSITEIT gaat:

Inzonderheid voor de geestelijke ontwikkeling van het Gereformeerde volk, maar ook voor die van heel ons volk is de Vrije Universiteit van de Beteekenisvolle factor.

De stelling is, zooals Spr. in den aanvang gezegd had, gericht tegen Prof. Dr. H. VISSCHER, den Gereformeerden hoogleraar in de THEOLOGISCHE FACULTEIT aan de RIJKS-UNIVERSITEIT te Utrecht en bepaaldelijk tegen diens bewering op p. 46 van zijn vlugschrift NA EER EN STAAT: „Het is er verre van af, dat de Vrije Universiteit voor de geestelijke ontwikkeling van ons volk een beteekenisvolle factor is, zelfs niet voor het Gereformeerde volkdeel”.

Bij deze bewering, zegt Spr., hebben wij te doen met een waardeoordeel. Mijn Utrechtse collega spreekt er in uit het resultaat zijner beoordeling omtrent de waarde onzer V. U. als factor voor de geestelijke volksoverleving en dat resultaat is dan, dat haar als zoodanig zoo goed als alle waarde moet worden ontzegd; dat zij alzo in wat voor de geestelijke ontwikkeling van het volk behoeft is, zoo goed als niet voorziet; aan die ontwikkeling welke ook het doel der Universiteit moet zijn, zoo goed als niets toebrengt.

Waardeeringsvoorstellen zonder zijn subjectief en met het stellen van het mijne omtrent de V. U. tegenover dat van Prof. VISSCHER zouden wij dan ook niet veel verder komen, zegt Spr.

Om ook objectief te zijn, moeten zij den toets aan de werkelijkheid kunnen doorstaan. Waar ik dus, zegt Spr., tegenover Dr. VISSCHER's bewering de mijne stel, zal ik trachten de zijne te weerleggen op gronden aan de werkelijkheid ontnomen.

Alvorens hietoe over te gaan, wil hij echter twee punten, die in Prof. VISSCHER's vlugschrift met zijn oordeel omtrent de V. U. in verband staan, releveeren.

Het eerste is, dat waar in dit oordeel en zoo ook in Spr.'s stelling van „geestelijke ontwikkeling” wordt gesproken, deze te verstaan is van de intellectuele of wetenschappelijke. Dit toch blijkt zoowel uit wat elders als uit wat op 47 in de brochure te lezen staat: „De idee, die aan hare (bedoeld is de V. U.) schepping ten grondslag ligt, is ongetwijfeld geniaal en Dr. Kuyper waardig. Het is iets beknoptelijks dat den ganschen cyclus der wetenschap te denken als beheerscht door de grondidee van het Calvinisme.”

Het tweede is, dat Prof. VISSCHER een Universiteit op Calvinistische grondslag voor den invloed der Calvinistische wereldbeschouwing onmogelijk acht.

Hoe dit nu te rijmen is en met wat ik in mijn tweede stelling heb aangehouden omtrent den nood, die voor het stichten onzer Universiteit den christenen was opgelegd en met den eisch van beteekenisvolle factor te zijn voor de geestelijke ontwikkeling van ons volk, moge Dr. VISSCHER zelf vinden. Ik, zegt Spr., meen mij alleen te kunnen bepalen met hier de onjuistheid van zijn betoog omtrent de overbodigheid van een Universiteit op Calvinistische grondslag te releveeren.

Na zijn zoo straks yermeld cerasaluut aan Dr. KUYPER schrijft dan Prof. VISSCHER op dezelfde pagina: „Maar hoe geniaal de conceptie ook zij moge, moet toch de vraag rijzen, of de idee der Christelijke, in dit geval dan der Calvinistische wetenschap hare belichaming altijd kan en moet vinden in een Universiteit”.

Nog op deze bladzijde schrijft hij, dat hem dit twijfelachtig dunkt, maar reeds op de volgende meent hij de vraag, althans a priori, ontkennend te moeten beantwoorden en daartoe komt hij door wat ik, zegt Spr., onjuist acht omdat ik het niet anders kan zien dan als een valsche analogie.

„Er zijn,” zoo staat er op p. 46, „meer wijze-gerege concepties der wetenschap, niet minder veelomvattend dan de christelijke en waarin men toch nooit aanleiding vond een afzonderlijke Universiteit te stichten”. Dit neerschrijvend is de auteur van NA EER EN STAAT aan HEGEL gaan denken en met een: „Denk slechts aan de Hegelsche ENCYCLOPAEDIE, verzoekt hij ook zijn lezer dit te doen.

Deze associatie van denkbeelden is zielkundig te verklaren, want metterdaad bevat het hier bedoelde werk, dat de Duitse wijsgeer reeds in 1817 uitgaaf, een wijsgeerige conceptie der wetenschap en is het niet minder dan in grond-trek de gansche cyclus der wetenschap door een grond-idee beheerscht. Maar als de auteur op p. 47 schrijft: „sticht men er nooit toe gekomen een Universiteit te stichten op Hegelschen grondslag” en tot de conclusie komt: „Voor den invloed der Calvinistische wereldbeschouwing is dus a priori een Vrije Universiteit niet noodig”, dan is deze conclusie toch niet onbedenkkelijk. Niet onbedenkkelijk, zegt Spr., wijl de twee gevallen niet gelijk staan.

Hegel, dien men, doende op de periode der „RESTAURATIE” welke met den val van NAPOLEON begint en met dien der BOURBONS eindigt, den „philosof der Restauratie” heeft genoemd, iets wat zijn volgelingen minder juist vinden dan wanneer men hem den „Restaurator der filosofie” noemt, — Hegel zag, sedert hij in 1818 professor te Berlijn was geworden, tot aan zijn dood in 1831, als de „Pruisische Staatsphilosof”, niet alleen de Berlijnsche Universiteit, maar, doordat ook aan de andere Universiteiten zijn volgers werden benoemd, de Duitse Universiteiten in zijn geest omgezet.

Het is dus nog al natuurlijk, dat toen deze Universiteiten op Hegelschen grondslag waren geworden, Hegel en de zijnen zich de moeite bespaarden van afzonderlijke Universiteiten te stichten.

A posteriori of van achteren bezien echter blijkt, dat voor deze omzetting der Pruisische Staatsuniversiteiten in Universiteiten op Hegelschen grondslag, de Pruisische Staatsminister ALBRECHT een beteekenisvolle factor is geweest. Deze Staatsman, zelf de leer van Hegel toegedaan, bracht den wijsgeer te Berlijn en wist ook de katheders der andere Universiteiten met diens volgers te bezetten.

Herinnere wij ons nu, zegt Spr., wat zooveen omtrent het ONTSTAAN onzer V. U. is gezegd, dan blijkt, dat reeds door het verschil in de politieke omstandigheden de twee gevallen niet gelijk staan en dat reeds daarom wat in PRUISSEN niet noodig was voor den invloed van de Hegelsche, in NEDERLAND wel noodig was voor den invloed der Calvinistische wereldbeschouwing.

Ten slotte zij hierbij nog opgemerkt, zegt Spr., dat men, uit een oogpunt van duurzaamheid, met de belichaming in een afzonderlijke Universiteit van een conceptie der wetenschap door een grondgedachte beheerscht, bij de wisselvalligheid der politieke omstandigheden, nog niet zoo kwaad af is. De overheersching toch van het universitaire leven in PRUISSEN door het

Hegelianisme heeft niet langer geduurd dan dertig jaren. Wanneer, na het aftreden van ALBRECHT als Minister, de politieke omstandigheden veranderd zijn, wordt in 1841, dus reeds tien jaren na HEGEL's dood, SCHELLING naar BERLIN geroepen om daar aan het heerschend Hegelianisme een tegenwicht te bieden, en zeven jaar later, in 1848, heeft het met de Staatsuniversiteiten op Hegelschen grondslag uit.

Aan zijn door mij te weerleggen bewering omtrent onze V. U. laat, zoo gaat Spr. voort, de auteur van NA EER EN STAAT voorafgaan: „Een enkel liberaal blaadje als de *Kerkelijke Courant* mag haar invloed (bedoeld is hier de invloed der V. U.) hoog aanslaan, zij mag zichzelf met eenigen ophelderen, de werkelijkheid stemt daarmee niet overeen”.

Het liberale blaadje, zooals Prof. VISSCHER met bedenkelijk gemis van courtoisie het officieel orgaan zijner eigen Kerk noemt, denkt over den invloed onzer V. U. dus anders dan hij; slaat dien invloed zelfs hoog aan. De wetenschap, dat ook anderen, die, evenmin als de *KERKE-LIJKE COURANT*, onder de voorstanders onzer V. U. zijn te rekenen, met deze beoordeling van het officieel orgaan der NEDERL. HERFORMDE KERK omtrent onze V. U. het goed eens zijn, zou, zegt Spr., indien de aanval op de beteekenis der Universiteit waaraan ik nu reeds meer dan 25 jaren verbonden ben, mij ook maar eenigzins had ontmoedigd, weer moed hebben kunnen geven.

Dan, zoo gaat hij voort, ik weet het ook wel, dat zijn allemaal slechts waardeoordeelen.

„De werkelijkheid stemt daarmee niet overeen”, volgens mijn geachten ambgenoot.

Voor dit beweren nu vind ik, zegt Spr., in de brochure hoofsakeel twee gronden aangevoerd en op dat beweren berust dan weer het andere van Prof. VISSCHER, dat zhet er verre van af is, dat de Vrije Universiteit voor de geestelijke ontwikkeling van ons volk een beteekenisvolle factor is, zelfs niet voor het Gereformeerde volkdeel.

Een van die gronden is dan, dat de Gereformeerde actie in haar geheel niet vrij is van geestelijke insinzingen en dat „het Gereformeerde type bezig is te verworden en uit te sijten”.

Of dit nu werkelijk zoo is, zegt Prof. GRESINK, staat nog te bezien. Wat, om iets te noemen, de Gereformeerde actie voor onze V. U. betreft, kan ik mijn geachten ambgenoot tot zijn geruststelling verzekeren, dat zij zich tegenwoordig in blakenden welstand bevindt. Maar gesteld al, dat het met de Gereformeerde actie en het Gereformeerde type zou treurig gesteld is, al de auteur van NA EER EN STAAT denkt en in deze zijn brochure schrijft, ook dan is daarop nog geen bewijs te gronden voor de bewering, dat van de V. U. geen invloed uitgaat en zij mistdien geen beteekenisvolle factor voor de geestelijke ontwikkeling met ons volk, zelfs niet voor die van het Gereformeerde volkdeel is.

Op p. 54 toch van het vlugschrift waar de schrijver het heeft over de verwording en uitsijning van het Gereformeerde type, — bedoeld is hier het leventype — laat hij terstond volgen: „Na een enkel geslacht, na een dertigtal jaren, dreigt het een snelle afloop der wateren te zijn.” Mij indenkend, zegt Spr., in den gedachtegang van den schrijver zal, bij de wisselwerking tusschen verwording van het type en insinzing van de actie, ook van de laatste gelden wat hij van de eerste beweert. Maar juist met dat „na een dertigtal jaren” stoot de schrijver zijn eigen grond omver. Immers nu, in 1916 en wel in het begin van dit jaar, zond Prof. VISSCHER zijn brochure in het licht en volgens hem dreigde het toen met de Gereformeerde actie en het Gereformeerde type een snelle afloop der wateren te zijn. Wij staan alzo, volgens hem, op heden aan het begin van een periode van instinking van die actie en van verwording van dat type, en daarin zou zich nu, alijd weer volgens hem, toonen het gemis aan invloed der V. U. op de geestelijke ontwikkeling van het Gereformeerde volkdeel. Wij nu deze periode van decadentie waarin wij heden verkeeren, althans, naar hij zelf schrijft, beginnen te verkeeren, eerst na een dertigtal jaren” is aangebroken, moet zij dus vooraf zijn gegaan door éne waarin het, zoo met die actie en als dat type er heel anders uitzag.

En die periode van bloei moet dus niet minder dan dertig jaren hebben geduurd. Wanneer wij nu, zegt Spr., van het jaar 1916 dertig jaren aftrekken, krijgen wij 1886. En wanneer wij dan rekening houden met den tijd, dien de auteur voor het concipieeren, schrijven en laten drukken zijner brochure noodig had, moet de periode welke aan die decadentie voorafgaat dus niet zoo heel lang vóór 1886 zijn begonnen en zijn wij alzo met de decadentie nog maar heel aan het begin. Onze V. U., zoo gaat Spr. voort, is gesticht in 1880 en het geding tusschen mij en collega VISSCHER loopt er niet over of zij de, maar of zij een beteekenisvolle factor voor de geestelijke ontwikkeling van ons volk, inzonderheid van het Gereformeerde volkdeel, is. De geestelijke ontwikkeling van een volk toch is, daar zullen we het wel goed over eens zijn, van een pluraliteit van oorzaken afhankelijk; voor haar zijn, behalve 'n Universiteit, ook nog andere factoren noodig. Maar dat nu ook onze V. U., na in 1880 te zijn gesticht, reeds vóór 1886 begonnen is en van toen af, dertig jaar lang, werkelijk een niet geringen invloed op de geestelijke ontwikkeling inzonderheid van het Gereformeerde volkdeel heeft geoefend; dat zij daardoor de Gereformeerde actie gesterkt, het Gereformeerde type tegen uitlijting bewaard heeft en alzo voor die ontwikkeling een beteekenisvolle factor

is geweest, daarvoor, zegt Spr., mag ik mij beroepen op de feiten.

Werd onzerzijds, voor nu 36 jaar, terecht gewezen op de treffende overeenkomst tusschen den noodstand der ideale cultuur van het Gereformeerde volkdeel onder de overheersching der vrijzinnigheid, met den noodstand ons geëteekend in 1 Samuel 13 : 19 en 20 van Israels materiële cultuur onder de overheersching der Filistijnen, — thans zouden wij dat niet meer kunnen doen. Die overeenkomst toch is veel minder treffend geworden, want het Gereformeerde volkdeel heeft thans weer zijn eigen smeden of, zonder beeldspraak, het kan bij eigen vakmannen, althans op vele gebieden waarvoor wetenschappelijke vorming en voorbereiding noodig is, weer terecht. En is het dan ook niet onze V. U., die door haar onderwijs deze mannen tot die maatschappelijke betrekkingen heeft gevormd en voorbereid?

Heeft zij niet bovendien, door het optreden van haar hoogleraren, op allerlei gebieden van ons volksleven, invloed geoefend en daardoor de geestelijke ontwikkeling bevordert van het Gereformeerde volkdeel? Men denke slechts, om van de jongere generatie niet te spreken, aan wat door de oudere generatie, door KUYPER en RUTGERS, door FABUS en WOLTER op al die gebieden is gewerkt.

Waar alzo vast staat, zegt Spr., dat voor de derigjarige, wijl van vóór 1886 aangevangen, periode van bloei der geestelijke ontwikkeling van het Gereformeerde volkdeel ook onze V. U. een beteekenisvolle factor is geweest, gaat het niet aan, om, aangenomen nu, dat dit volkdeel thans aan het begin van een decadentieperiode zou staan, onze Universiteit dat praedicaat te ontzeggen. Gelijk toch voor de materiële ontwikkeling van een landbouwstreek de vruchtbaarheid van den bouwland een der beteekenisvolle factoren is, zult gij toch, indien u de vruchtbaarheid duidelijk gebieken is, wanneer gij in de materiële ontwikkeling van de streek achteruitgang begint te sporen, de oorzaken daarvan eer aan alle andere factoren toeschrijven, dan aan het land.

En zoo is dan ook, zegt Prof. GRESINK, de eene grond, dien Prof. VISSCHER voor zijn bewering aanvoert, allerminst een voldoende grond.

Maar bezien wij thans den anderen grond. Die andere grond, welken Prof. VISSCHER voor zijn bewering aanvoert, dat van de V. U. in werkelijkheid geen invloed uitgaat en zij mistdien geen beteekenisvolle factor is voor de geestelijke ontwikkeling van ons volk, zelfs niet voor het Gereformeerde deel, is: „dat de Gereformeerde groep in al die jaren van haar bestaan niet bij machte is geweest die mannen te leveren, die noodig zijn om ene Universiteit ook maar even te bezetten”.

En, „dat voor het bezetten van een Universiteit noodig is een vrij groot aantal wetenschappelijke mannen, die het Gereformeerde beginsel zoo diep hebben ingeleefd, dat heel hunne visie op het wereldproces er door bevestigd en gedragen wordt. Zij moeten dragers zijn der Gereformeerde wereldbeschouwing en bovendien in staat om deze op het wetenschappelijk onderzoek toe te passen, zoodat de echte ware wetenschap verschijnt in dat licht”.

Zooals het hier in de brochure staat, zegt Prof. GRESINK, maakt dit alles niet de V. U. maar de „Gereformeerde groep”. En als wij dan bedenken, dat de „Gereformeerde groep” ten onzent zoo ongeveer 300 jaren bestaat, zoo ik den auteur van NA EER EN STAAT willen vragen of heilgen hij, met het oog op verleden en heden — en hij dat heden denk ik ook aan enkele mannen uit de „Gereformeerde groep”, die in de laatste jaren aan de Rijk's-Universiteit te Utrecht doceeren, — hier schrijft omtrent de machteloosheid van de „Gereformeerde groep”, sin al die jaren van haar bestaan”, niet verre af is van met de werkelijkheid overeen te stemmen.

Maar, zegt Spr., van de zonderlinge wijze waarop Dr. VISSCHER hier zijn argumentatie tegen de betekenis onzer V. U. inkleedt, wil ik geen misbruik maken. Alleen diene nog tot zijn bericht dat men, met uitzondering van de Theologische Faculteit, aan onze V. U. ook benoembaar is wanneer men niet behoort tot, zooals hij schrijft, „een bepaalde kerk” en waarbij hij dan waarschijnlijk de GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND op het oog heeft.

Wat nu de eerste alinea van het zooveen door mij aangehaalde argument betreft, zij daar-tegenover gezegd, dat onze V. U., al is zij ook nog niet toe aan wat haar stichter, Dr. KUYPER, in 1872 schreef: „De Vrije Universiteit, alle vakken van wetenschap omvattende”, maar dit doel toch zeer ernstig streeft. En wel is haar MEDISCHE FACULTEIT, ook al bezitten wij in Prof. BOUMAN een psychiater, dien andere Universiteiten ons benijden, nog in wording en moet haar NATUURKUNDE te worden nog beginnen, doch haar THEOLOGISCHE FACULTEIT telt thans twee emeriti, vijf gewone en een buitengewoon hoogleraar. Haar JURIDISCHE drie gewone hoogleraren en haar LITERAIRE drie gewone en een buitengewoon hoogleraar. Bedenkt men daarbij, dat 36 jaar voor een Universiteit niet veel meer is dan wat voor een mensch is de aanvallige kinderleeftijd, dan staat het met dat ook maar even bezetten nog niet zoo heel slecht.

Wat nu de tweede alinea van Prof. VISSCHER's argument betreft, dan wordt deze, door wat hij er terstond op laat volgen, toch op zijn zachtst nagedrukt, min steekhoudend. Wat hij er toch op laat volgen is de triomfante vraag: „En is het dan niet onoverdsprekelijk, dat op feitelijk geen enkel gebied in al die jaren van haar